

ФОРОСТЯН О. С.аспірант кафедри публічного
управління та адміністрування
(Національна академія внутрішніх
справ)

УДК 342.3

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.83>**ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

У статті досліджено шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Автором доводиться позиція про те, що із загального напрямку міжнародної співпраці, як одного з актуальних інструментів оптимізації функціонування адміністративно-правового механізму діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану, слід також виділити потребу імплементації набутого національного та міжнародного досвіду у систему освіти поліцейських.

Також слід підкреслити, що на процеси інтеграції механізмів антикорупційної превенції в практичну роботу підрозділів поліції та окремих поліцейських не може впливати правовий режим воєнного стану оскільки ця вимога, перш за все, характеризується, як обов'язкова та непорушна умова інтеграції України до ЄС.

Крім цього, слід врахувати, що організація робочого процесу окремих підрозділів Національної поліції України, щодо запобігання корупційним проявам всередині відомства мають свої особливості та в деяких підрозділах, що тимчасово змінили місце дислокації або несуть службу в особливих обставинах та умовах, наприклад на прифронтовій території чи в адміністративно-територіальній одиниці, що має близьке географічне розташування до державного кордону з агресором.

Належить також зауважити, що правовий режим воєнного стану безпосередньо та суттєво вплинув на процеси кооперації з іншими державними органами в частині не лише запобігання корупційних проявів в поліції, а й спільного виконання поставлених завдань, щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина на території держави, підтримання публічної та громадської безпеки і порядку, а також забезпечення відсічі агресору в умовах інтенсивних бойових дій, в тому числі у спосіб забезпечення дотримання контрольно-пропускного режиму на прифронтовій території, реалізації стабілізаційних заходів пов'язаних із профілактикою серед населення на прифронтовій та деокупованій території України.

Перспектива подальшого дослідження інституту адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану полягає в необхідності структурно-правового аналізу відповідного утворення, в частині надання характеристики міжнародному досвіду функціонування зазначеного інституту.

Ключові слова: *забезпечення прав людини, механізм регулювання, поліція, адміністративне право, правоохорона та правопорядок, внутрішньоорганізаційна діяльність, компетенція в умовах війни, правове регулювання, режим воєнного стану.*

Forostian O. S. Foreign experience of administrative and legal regulation of the activities of the National Police of Ukraine in the conditions of the legal regime of martial law

The article examines ways to improve the administrative and legal regulation of the activities of the National Police of Ukraine in the conditions of the legal regime of martial law.

The author proves the position that from the general direction of international cooperation, as one of the relevant tools for optimizing the functioning of the administrative and legal mechanism of the National Police of Ukraine in the conditions of the legal regime of martial law, it is also necessary to highlight the need to implement the acquired national and international experience in the system of education of police officers.

It should also be emphasized that the processes of integrating anti-corruption prevention mechanisms into the practical work of police units and individual police officers cannot be affected by the legal regime of martial law, since this requirement, first of all, is characterized as a mandatory and inviolable condition for Ukraine's integration into the EU.

In addition, it should be taken into account that the organization of the work process of individual units of the National Police of Ukraine to prevent corruption within the agency has its own characteristics in some units that have temporarily changed their place of deployment or serve in special circumstances and conditions, for example, in the frontline territory or in an administrative-territorial unit that has a close geographical location to the state border with the aggressor.

It should also be noted that the legal regime of martial law has directly and significantly affected the processes of cooperation with other state bodies in terms of not only preventing corruption in the police, but also joint implementation of tasks to ensure human and civil rights and freedoms on the territory of the state, maintaining public and public safety and order, as well as repelling the aggressor in conditions of intense hostilities. including in the way of ensuring compliance with the checkpoint regime in the frontline territory, the implementation of stabilization measures related to prevention among the population in the frontline and de-occupied territory of Ukraine.

Prospect for further research of the institute of administrative and legal regulation of the activities of the National Police of Ukraine in the conditions of the legal regime of martial law lies in the need for structural and legal analysis of the relevant entity, in terms of characterizing the international experience of the functioning of this institution.

Key words: *ensuring human rights, regulatory mechanism, police, administrative law, law enforcement and law enforcement, internal organizational activities, competence in wartime, legal regulation, martial law regime.*

Актуальність тематики. Удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності будь-яких органів порядку в умовах надзвичайних правових режимів, перш за все зумовлено існуванням об'єктивних безпекових факторів, що безпосередньо покладають додаткові обов'язки на зазначені органи державної влади та формують необхідність більш комплексного й ґрунтовного утвердження та захисту інституту прав і свобод людини і громадянина. На вашу думку, посилаючись на позиції вчених і дослідників, безперечно, основними шляхами удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану, є посилення та укріплення структури нормативно-правового забезпечення діяльності відповідного органу державної влади та загальних конструкційних особливостей дії відповідного правового

режиму, а також оптимізація процесів ефективного правозастосування регламентованих законодавством України норм, під час практичної діяльності із охорони публічної безпеки і порядку, захисту прав і свобод людини і громадянина та виконання інших завдань покладених на Національну поліцію України.

Водночас, у процесі окреслення шляхів удосконалення зазначеного інституту адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану, на нашу думку, належить використати позиції авторитетних українських вчених та дослідників, а також міжнародний досвід проаналізований у попередньому підрозділі, що дозволить суттєво укріпити та обґрунтувати нашу позицію, щодо реалізації окресленого процесу.

Метою статті є аналіз шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану. Це в свою чергу зумовлює необхідність розв'язання таких дослідницьких завдань, як: 1. Окреслення підходів до розуміння понятійно-категоріального апарату, щодо вивчення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану; 2. Обґрунтування низки ефективних інструментів, щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності органів правопорядку та розкриття шляхів імплементації їх у правозастосовну практику; 3. Підведення підсумків щодо оптимізації змістовного апарату інституту адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Об'єктом статті виступають суспільні відносини, в сфері адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України.

Предметом дослідження є шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу статті. Вдосконалення діяльності Національної поліції України у військовій сфері є важливим завданням, оскільки поліція може виконувати ряд функцій, пов'язаних з підтриманням правопорядку та безпеки в умовах воєнного конфлікту. Ось декілька можливих напрямків вдосконалення діяльності поліції у військовій сфері: співпраця з військовими: Поліція повинна розвивати ефективну співпрацю з військовими структурами для координації дій і обміну інформацією. Це може включати спільні навчання, розробку спільних стратегій та тактик, а також обмін досвідом; удосконалення кваліфікації персоналу: Поліцейський персонал, який працює в військовій сфері, повинен мати відповідну підготовку та кваліфікацію. Це включає знання військової термінології, стратегій та тактик, а також навички роботи в умовах воєнного конфлікту. Регулярна підвищення кваліфікації та тренування можуть допомогти поліцейському персоналу бути готовим до викликів, що стоять перед ними. 3. Збільшення ролі в розслідуванні воєнних злочинів: У військовій сфері поліція може брати участь в розслідуванні воєнних злочинів, таких як злочини проти цивільного населення, злочини військових осіб тощо. Вдосконалення правових механізмів та процедур для розслідування цих злочинів може забезпечити заборону безкарності та притягнення винних осіб до відповідальності; забезпечення безпеки громадян: В умовах воєнного конфлікту безпека громадян є пріоритетним завданням поліції. Поліція повинна брати активну участь у забезпеченні безпеки населення, включаючи охорону громадського порядку, патрулювання, забезпечення безпеки інфраструктури тощо; розвиток співробітництва з міжнародними партнерами: В умовах воєнного конфлікту важлива роль належить співпраці з міжнародними правоохоронними структурами та організаціями. Взаємодія з ними може включати обмін розвідувальною інформацією, надання допомоги та підтримки, а також спільне проведення операцій. Ці напрямки можуть допомогти вдосконалити діяльність Національної поліції України у військовій сфері та забезпечити ефективне функціонування поліційних органів під час воєнного конфлікту [1]. На нашу думку, належить цілком і повністю погодитися з позицією автора, щодо запропонованих шляхів оптимізації адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України, оскільки

спираючись на вже зазначене слід додатково обґрунтувати, що, як посилення внутрішнього механізму управління діяльністю поліцією, так і розширення зовнішньої комунікації є надзвичайно важливими аспектами, з огляду на сучасні безпекові виклики, що стоять перед правоохороною, а також амбітні державницькі цілі, що мають бути досягнуті силами всієї держави.

Серед основних переваг адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції в досліджених державах, які, на нашу думку, повинні бути обов'язково враховані під час удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України з метою більш якісного та ефективного забезпечення їх діяльності, є такі: запровадження спеціальних міжнародних програм із підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації (стажування) поліцейських кадрів з питань налагодження інституту міжнародного співробітництва в різних сферах їхньої діяльності; налагодження тісних партнерських міжнародних взаємовідносин у сфері експертно-криміналістичного забезпечення між науково-дослідними експертно-криміналістичними центрами МВС України; створення розгалуженої мережі консультативних центрів при закладах зі специфічними умовами навчання системи МВС України з метою імплементації в навчальний процес механізмів міжнародної взаємодії курсантів та слухачів магістратури й представників іноземних поліцейських (правоохоронних) організацій, установ та служб; забезпечення глибокої та системної взаємодії Департаменту міжнародного співробітництва МВС України з іншими міжнародними поліцейськими відомствами та службами; посилення ролі Департаменту міжнародного співробітництва Національної поліції України як координаційного центру взаємодії органів та підрозділів Національної поліції України з іншими міжнародними правоохоронними організаціями, іноземними поліцейськими органами та службами; активне впровадження електронної взаємодії між підрозділами протидії кіберзлочинності; налагодження міжнародних механізмів щодо проведення оперативно-розшукової діяльності; започаткування етичного кодексу для поліцейських з питань етичних стандартів міжнародного поліцейського співробітництва [2; 1]. Слід звернути увагу на тому, що міжнародна співпраця Національної поліції України, з огляду на необхідність інституційного посилення механізму адміністративно-правового регулювання її діяльності крізь призму норм, що регулюють дію правового режиму воєнного стану на території України, перш за все, передбачає комплексний підхід, що охоплює не лише процеси управління Національною поліцією України під час безпосереднього виконання нею завдань, а й освітні аспекти, що охоплюють процеси підготовки поліцейських та їх післядипломної освіти.

Переважає більшість соціологічних досліджень стверджують, що вдосконалення антикорупційного законодавства є пріоритетною, першочерговою сходинкою в напрямку покращення результативності у боротьбі з проявами корупції, підвищення її ефективності. Також, однією з найбільш важливих антикорупційних засад превентивного характеру є конкурсний відбір на посади в Національній поліції України. У статті 52 Закону України «Про Національну поліцію» вказано, що конкурс проводиться відповідно до Типового порядку проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади, що затверджується Міністром внутрішніх справ України [3; 4]. Таким чином, одним із найбільш пріоритетних напрямів оптимізації адміністративно-правового механізму функціонування Національної поліції України, у тому числі під час дії правового режиму воєнного стану, має бути удосконалення антикорупційної діяльності, оскільки цей напрям прямопропорційно впливає на здатність всієї поліції ефективно виконувати покладені завдання. Крім цього, посилюючись на позицію автора слід зауважити, що кадровий добір до лав Національної поліції України також проводиться з урахуванням вимог антикорупційного законодавства, що має бути безумовно дотримано, в тому числі під час дії правового режиму воєнного стану.

У залежності від змісту дій, що виконуються, представляється доцільним виділити напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення управлінської діяльності органів Національної поліції України з реалізації правозахисної функції держави, як от вдосконалення правотворчої (нормотворчої), правозастосовної і правоохоронної діяльності.

Будучи основними складовими частинами адміністративно-правового забезпечення управлінської діяльності органів Національної поліції України, ці категорії виступають як юридичні способи зовнішнього вираження і внутрішньої організації адміністративно-управлінської діяльності. Вони спрямовані на організацію виконання конкретними суб'єктами своїх прав і обов'язків. Разом із тим кожна з них відрізняється специфічним змістом і особливим юридичним оформленням відповідних дій [5]. Слід зауважити, що оскільки поліція зобов'язана діяти виключно в межах і у спосіб прямо передбачені нормами законодавства України важливість чіткого та логічного нормативно-правового забезпечення адміністративно-правового регулювання її діяльності, зокрема і в умовах дії правового режиму воєнного стану, прямопропорційно впливає на її ж здатність до виконання визначених до кола компетенції завдань, зокрема щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина під час дії правового режиму воєнного стану на території України, а також забезпечення правопорядку та виконання завдань із відсічі збройної агресії проти України.

Слід наголосити на тому, що втіленню в життя механізму адміністративно-правового регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції України має бути притаманний комплексний характер, необхідно обов'язково враховувати всі без виключення рівні оцінювання корупційних ризиків, зокрема на таких стадіях: створення та прийняття відомчих актів; інтеграція механізмів антикорупційної превенції в практичну роботу підрозділів поліції та окремих поліцейських; організація робочого процесу окремих підрозділів Національної поліції України щодо запобігання корупційним проявам всередині відомства; кооперація з іншими державними органами в частині запобігання корупційним проявам в поліції; громадський контроль за діяльністю органів Національної поліції України [3]. На нашу думку окреслені автором аспекти необхідно дещо деталізувати з урахуванням особливостей та безпекових вимог в умовах дії правового режиму воєнного стану. Так, до прикладу, особливості створення та прийняття відомчих актів на період дії правового режиму воєнного стану характеризується неабиякою динамікою, що потребує необхідності встановлення додаткових механізмів їх перевірки на внутрішню відповідність іншим нормам законодавства України та законодавства Європейського союзу з огляду на подальший вступ нашої країни до цього міждержавного утворення.

Висновки. Отже, на нашу думку, із загального напрямку міжнародної співпраці, як одного з актуальних інструментів оптимізації функціонування адміністративно-правового механізму діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану, слід також виділити потребу імплементації набутого національного та міжнародного досвіду у систему освіти поліцейських.

Також слід підкреслити, що на процеси інтеграції механізмів антикорупційної превенції в практичну роботу підрозділів поліції та окремих поліцейських не може впливати правовий режим воєнного стану оскільки ця вимога, перш за все, характеризується, як обов'язкова та непорушна умова інтеграції України до ЄС. Крім цього, слід врахувати, що організація робочого процесу окремих підрозділів Національної поліції України, щодо запобігання корупційним проявам всередині відомства мають свої особливості та в деяких підрозділах, що тимчасово змінили місце дислокації або несуть службу в особливих обставинах та умовах, наприклад на прифронтовій території чи в адміністративно-територіальній одиниці, що має близьке географічне розташування до державного кордону з агресором.

Належить також зауважити, що правовий режим воєнного стану безпосередньо та суттєво вплинув на процеси кооперації з іншими державними органами в частині не лише запобігання корупційних проявів в поліції, а й спільного виконання поставлених завдань, щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина на території держави, підтримання публічної та громадської безпеки і порядку, а також забезпечення відсічі агресору в умовах інтенсивних бойових дій, в тому числі у спосіб забезпечення дотримання контрольно-пропускного режиму на прифронтовій території, реалізації стабілізаційних заходів пов'язаних із профілактикою серед населення на прифронтовій та деокупованій території України.

Список використаних джерел:

1. Дракохруст Т.В., Герасимів В.М. Перспективи вдосконалення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії росії проти України. № 14 (2023): *Наукові записки*. Серія : Право. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/257/259>
2. Ангеліна Калайда, Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/20.pdf>
3. Кирюха К.І., Напрями підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2022. Серія ПРАВО. Випуск 73: частина 2. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/11/7-1.pdf>
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
5. Грохольський В. Л. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів Національної поліції України з удосконалення реалізації правозахисної функції держави. *Південноукраїнський правничий часопис*. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/4/part_3/32.pdf

